Teknologiateollisuus

11.10.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausuntomme on seuraava:

Talousarvion kokonaisuus

Talouskehityksen arvioidaan olevan vuonna 2022 vahvaa, kun maailmantalous ja Suomen talous kasvavat edelleen nopeasti koronakriisin aiheuttamasta kuopasta. Suomen talous on toipunut globaalin kasvun vetämänä ja koronakriisin helpottaessa selvästi odotuksia nopeammin.

Toteutuneen talouskehityksen tulisi näkyä määrätietoisempana ja nopeampana paluuna kehysmenettelyyn. Keväällä 2021 tehtiin kuitenkin päätös budjettikehysten nostamisesta, ja aiempi budjettikehys ylitetään 900 miljoonalla eurolla vuonna 2022.

Nopean talouskasvun oloissa on vaikeaa perustella löysää finanssipolitiikkaa. Teknologiateollisuus on pettynyt, ettei budjetissa ole olennaisia julkista taloutta tasapainottavia päätöksiä, vaan mm. työllisyystoimista päättäminen siirrettiin alkuvuoteen 2022. Elvyttävä budjetti sopii huonosti yhteen ensi vuoden vahvana jatkuvan talouskasvun kanssa. Yritykset hyvin laajasti eri toimialoilla kärsivät jo nyt osaavan työvoiman saatavuushaasteista. Ei ole tarkoituksenmukaista harjoittaa vahvasti myötäsyklistä talouspolitiikkaa ja tarpeettomasti entisestään voimistaa monilla toimialoilla jo jossain määrin ylikuumentunutta tilannetta.

Teknologiateollisuus kuitenkin tunnistaa taloudellisen tilanteen herkkyyden, koronatilanteeseen liittyvät epävarmuudet ja myös muiden maiden pääsääntöisesti edelleen elvyttävänä jatkuvan finanssipolitiikan. Myötäsykliselle talouspolitiikalle on siis myös perusteita, mutta vain jos se suunnataan talouden kilpailukyvyn, kasvun ja uudistumisen vauhdittamiseen.

Velkarahaa ei tulisi käyttää nykylaajuudessa pysyväisluonteisiin käyttömenoihin. Budjetin ongelma on, että osana sitä tehdyt päätökset eivät riittävällä määrätietoisuudella pyri ratkaisemaan julkisen talouden kestävyyden erittäin merkittäviä pidemmän aikavälin haasteita. Näitä haasteita voi taklata parhaiten paremmalla työllisyydellä ja nopeammalla kasvulla.

Myös panostukset tuottavuuteen ja uuden luomiseen (T&K-panostukset) jäivät Kestävän kasvun ohjelma pois lukien aivan liian vaatimattomaksi hallituksen omaan 4 prosentin tavoitteeseen nähden. Tämä ongelma on parlamentaarisen tki-työryhmän ratkaistava.

Yhteenvetona hallituksen esityksestä vuoden 2022 talousarvioksi voi todeta sen olevan suhdannetilanteeseen nähden liian elvyttävä sekä elvytyksen kohdentuvan vääriin kohteisiin Suomen talouden pitkän aikavälin haasteet huomioiden.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Verotus

Verotukseen ei budjetissa ehdoteta merkittäviä rakenteellisia tai kasvuun kannustavia muutoksia. Valtion verotuottojen arvioidaan kuitenkin kasvavan merkittävästi vuoden 2022 aikana, 8,1 % vuodelle 2021 budjetoituun verrattuna. On loogista, että Suomen verotuottojen ennakoidaan kasvavan vaikeiden vuosien jälkeen. Kasvua on silti 7,5 % verrattuna myös vuoden 2019 valtion verotuottoihin, joka on edellinen vuosi, johon korona ei ole vaikuttanut. Koronavuosien verojen maksujärjestelyiden tuloutumisen myötä vuoden 2022 budjettiin tullee verotuloja n. 0,3 MRD euroa. Muutoin verotuottojen kasvuennuste perustuu VM:n talousennusteeseen. Hallituksen esityksen tuloarvioon voisi lisätä selvyyden vuoksi arviota siitä, mihin lukuihin näin merkittävä kasvuennuste perustuu.

Teknologiateollisuuden toiveissa oli saada riihestä verotyökaluja, jotka tukevat yritysten digivihreää kasvua. Varovaisen arvion mukaan jo tehdyt ilmastositoumukset lisäävät puhtaiden teknologioiden kysyntää ja vähähiili-investointien tarvetta vähintään 20 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaisi Suomen investointihyödykkeiden viennille yli kolmen miljardin euron vuotuista kasvua. Merkittävä viennin lisä tarkoittaa myös lisää työpaikkoja ja verotuloja. Vähähiilisyys- ja kiertotalousratkaisuihin sekä digitalisaatioon tarvitaan paljon panostuksia. Emme pääse hiilineutraalisuustavoitteisiin ilman merkittäviä T&K-investointeja. Teknologiateollisuus ry pitää siksi hyvänä, että nykyistä tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvän tutkimusyhteistyön T&K-verovähennysmallin voimassaoloa jatketaan vuoteen 2027 asti ja vähennysprosenttia korotettiin merkittävästi 150 prosenttiin. Tämän vaikuttavuus ei kuitenkaan riitä, sillä merkittävin määrä T&K-toiminnasta tehdään yrityksissä. Yrityksen omaan TKI-toimintaan kohdistuvasta T&K-verokannustimesta täytyy aloittaa valmistelutyö mahdollisimman pian.

Päätös kone- ja laiteinvestointien kaksinkertaisen poisto-oikeuden jatkamisesta vuosille 2024–2025 on oikea, mutta poisto-oikeudesta tulee tehdä pysyvä. Poisto-oikeus vahvistaa erityisesti pk-yritysten edellytyksiä investoida.

Suomen pitää olla hyvä toimintaympäristö yrityksille. Tämä edellyttää kansainvälisesti kilpailuetua tuovaa yhteisö- ja yrittämisen verotusta sekä verotuksen ennustettavuutta. Siksi on tärkeää, että budjetissa pidetään kiinni hallitusohjelmakirjauksessa olla kiristämättä yritysten ja yrittämisen verotusta. Muun muassa osaajien saatavuuden helpottamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, ettei ansiotuloverotusta kiristetä. Henkilöiden maastapoistumisveroa valmisteltaessa tulee arvioida vaikutus start-up -yrittäjien ja osaajien saamiseen Suomeen. Myös muiden verolinjausten osalta tulee analysoida vaikutus Suomen houkuttelevuudelle ja kilpailukyvylle. Ulkomaisten rahastojen kiinteistösijoituksista saatujen voittojen kiristyvä verotus voi laskea Suomeen suuntautuvien sijoitusten määrää. Korkovähennysrajoitussäännöstä kiristettäessä valmistelussa pitää huolehtia, ettei muutos heikennä suomalaisyritysten kansainvälistä kilpailukykyä.

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Suomen kestävän kasvun ohjelma on ensimmäinen askel kohti digivihreän kasvun vuosikymmentä. TKI-toiminnan keskeiset panostukset ovat tarpeellisia ja ne vauhdittavat

yritysten uudistumista, kasvua ja vientiä. Pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin myös pysyviä lisäyksiä valtion T&K-rahoitukseen.

Ohjelman sisällöllinen painotus muun muassa vetytalouden kehittämiseen on sitä digivihreää toimintaa, johon Suomen tulee panostaa. Lisäksi Teknologiateollisuus pitää tärkeinä investointeja teollisuuden jätevirtojen kiertotalouteen, tarvittavien pilotointilaitosten tukemiseen ja esimerkiksi teollisuuden sähköistämiseen uusiutuvan energian avulla. Ilmastorahaston rahoitusvolyymiä tulee kasvattaa.

Ohjelman suurin puute on digitalisaatiopilarin rahoituksen niukkuus ja vähien rahojen suuntaaminen vipuvaikutukseltaan vähäisiin ja elinkeinoelämän digitalisaation vauhdittamisen näkökulmasta merkityksettömiin hankkeisiin.

Digirahoitusta tulisi suunnata merkittävästi enemmän kärkiteknologioiden kehittämiseen. Mikroelektroniikan IPCEI:hin ja kärkiteknologioihin tulee suunnata lisärahoitusta. Panostuksia radioverkkoteknologiaan sekä TKI-toimintaan 5G:n hyödyntämiseksi yritysten kilpailukyvyn parantamisessa tulee kasvattaa. Suomella on erinomaiset edellytykset kasvattaa vientiä ja luoda uusia työpaikkoja näillä sektoreilla. Lisäksi ohjelmasta puuttuu kokonaan pk-yritysten digikyvykkyyden parantamiseen tähtäävä hanke. Se on välttämätön sekä pienten että isojen yritysten kilpailukyvyn ja toiminnan varmistamiseksi Suomessa.

Kyberturvallisuuden rahoitusta tulisi kohdentaa uudelleen toteuttamalla kyberturvallisuuden kehittämisohjelma kansallisen kyberturvallisuuden ekosysteemin luomiseksi sekä kohdistamalla rahoitusta kyberturvallisuuden tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä tehokkaaseen markkinoille saattamiseen.

Yrityksille suunnattu rahoitus työllisyyden, osaamisen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä on varmistettava, koska yrityksillä on merkittävä rooli toiminnan kehittämisessä ja uudistamisessa. Kestävän kasvun ohjelman rahoitusta tulee suunnata terveysteknologian automatisaatiokehitykseen ja datan hyödyntämiseen ennakoivan terveydenhuollon lisäämiseksi, sote-toimintojen tehostamiseksi ja palvelutason parantamiseksi, sekä hoitojonojen lyhentämiseksi. Tämä edistää osaltaan myös digitaalisten kärkiteknologioiden kehittämistä.

Sisäministeriön hallinnonala (pääluokka 26)

Suomen taloudellisen huoltosuhteen, kestävyysvajeen ja työllisyysasteen positiivisen suunnan edellytys on osaavan työvoiman saatavuus. Sisäministeriön hallinnonalan alaisuudessa toimiva Maahanmuuttovirasto ja sen toteuttamat lupaprosessit toimivat valitettavasti edelleen elinkeinoelämän tarvitseman osaajavirran hidasteena. Hallitus on linjannut tavoitteeksi työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupien osalta yhden kuukauden enimmäiskäsittelyajan hallituskauden loppuun mennessä sekä erityisasiantuntijoiden ja start up -yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä osalta tavoitteeksi kahden viikon käsittelyajan. Näiden saavuttaminen edellyttää Maahanmuuttovirastolta uusia työntekemisen tapoja, asiantuntijaresursseja, palvelumuotoilua, lupaprosessien digitalisointia ja järjestelmäuudistuksia. Uudistamistyön rinnalla on myös pystyttävä purkamaan olemassa olevia luparuuhkia.

Teknologiateollisuus pitää tervetulleena toimina, että vuoden 2022 valtiontalousarviossa on ehdotettu 1 milj. euron lisäkohdennus lupaprosessien nopeuttamiseen, 5,5 milj. euron lisäystä henkilöstöresurssien turvaamiseen sekä 7,8 milj. euroa elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitusta osaajien maahanmuuton tukemista koskevan digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen. Nämä kertaluotoiset resurssilisäykset tarvitaan, jotta osaajien maahantuloa voidaan sujuvoittaa hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Puolustusministeriön hallinnonala (27)

Teknologiateollisuus yhtyy Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n lausuntoon 11.10.2021/Tuija Karanko. Erityisesti nostamme esille huoltovarmuusnäkökulman tehtäessä hankintoja kriittisillä teknologia-aloilla, HX-hankkeen teollisen yhteistyön toteutumisen varmistamisen riittävällä resursoinnilla ja tuella yritysten suuntaan, sekä puolustusalan TKI-rahoituksen riittävyyden ja pitkäjänteisyyden varmistamisen.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (28)

Pidämme tärkeänä, että digitaalinen henkilöllisyys -hankkeessa huomioidaan komission tuore esitys koko EU:n laajuisesta yhteisestä tunnistautumisratkaisusta (eID), joka pohjautuu lompakkomalliseen self-sovereign identity malliin.

Opetus- ja Kulttuuriministeriön hallinnonala (29)

Korkeakoulutus

Hallituksen esityksessä osoitetaan 15 miljoonaa euroa määräaikaista elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitusta korkeakoulujen aloituspaikkoihin. Aloituspaikkojen lisääminen on perusteltua, kun ne kohdennetaan osaajatarvealoille. Teknologiateollisuuteen tarvitaan tuoreen osaajatarveselvityksen mukaan 130 000 uutta osaajaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Koulutuksen laadun turvaamiseksi määräaikaisen rahoituksen sijaan olennaista olisi turvata ennakoitavasti ja pitkäjänteisesti nouseva perusrahoitus korkeakoulutuksen visio 2030 mukaiseen tavoitteeseen pääsemiseksi, jotta vuonna 2030 nuorista ikäluokista 50 % olisi suorittanut korkeakoulututkinnon.

Tutkimus

Vaikka hallituksen aikeet Suomen Akatemian rahoituksen leikkaukselle saatiinkin ensi vuoden osalta peruttua, pysyvämpää kestävää ratkaisua tieteen rahoituksen uhkaavalle laskulle ei saatu valtiontalouden kehyksiin. Parlamentaarisen TKI-työryhmän tulee löytää ratkaisu tutkimusrahoituksen pitkäjänteiseksi kasvattamiseksi. Lisäksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:ssa asetettu tavoite korkeakoulujen profiloitumisesta ja työnjaosta on toteutettava, jotta varmistetaan tutkimuksen tason nosto maailmanluokkaan.

Toinen aste sekä perusopetus ja varhaiskasvatus

Hallitusohjelman mukaiset hankerahoitukset olivat tervetulleita, mutta muistutamme, että pysyväisluonteiset tehtävät tulisi rahoittaa perusrahoituksena ja hankerahoitukset kohdentaa kehittämistyöhön pitkäjänteisesti. Oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamisen kokeiluun osoitettu määräraha 5 miljoonaa euroa on pieni, mutta elinkeinoelämä on mielellään mukana tämän edetessä.

Jatkuva oppiminen

Budjettiriihessä kohdennetut rahat kohdistuivat lähinnä järjestelmän kehittämiseen, mutta Kestävän kasvun ohjelmassa koulutuksiin ohjattavasta rahasta tulisi leijonanosa kohdentaa tukemaan digitalisaatiota ja vihreää siirtymää. Järjestelmää kehitettäessä yritykset tulisi ottaa merkittäväksi kohderyhmäksi.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Rahoitus kyberturvallisuuden kehittämiseen on tarpeeseen nähden erittäin vaatimaton ja erityisesti yrityssektorille kohdistuva rahoitus vähäistä. LVM:n asettama tavoite datatalouden kasvun vahvistumisesta ei näy talousarviossa konkreettisina rahoituspäätöksinä. Elpymispaketin rahoitus digiratahankkeeseen ei ole mielestämme perusteltu, koska kyseessä on operatiivinen järjestelmähanke ilman laajempaa kasvua synnyttävää dynamiikkaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala (pääluokka 32)

Työllisyys

Rakenteelliset työllisyyttä edistävät päätökset ovat yhä tekemättä, vaikka niiden valmistelu on ollut käynnissä jo kesästä 2019 lähtien. Päätökset ovat välttämättömiä, jotta julkista taloutta voidaan tasapainottaa. On kestämätöntä, että Suomessa on samaan aikaan 300 000 työtöntä ja 150 000 avointa työpaikkaa. Suurimmat ongelmat ovat sosiaaliturvan kannustinloukut sekä työelämän tarpeisiin vastaavien täsmäkoulutusten riittämättömyys. Työelämän lainsäädännön puolella paikallisen sopimisen edistämiseen tähtäävät toimet ovat yhä ratkaisematta. Työllisten määrä on nyt noussut koronaa edeltävälle tasolle, mutta ilman rakenteellisia toimia työllisyys ei todennäköisesti kasva enempää.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminta

Suomen tulee tavoitella tilannetta, jossa korkeatasoinen tutkimus, ainutlaatuiset kokeiluympäristöt ja julkiset innovaatiokannustimet yhdessä tekevät maastamme erittäin vetovoimaisen kohteen, kun yritykset tekevät päätöksiä TKI-toimintojen sijoittumispaikoista. Tällä hetkellä keskeisimmät ongelmat ovat rahoituksen taso sekä pitkäjänteisen näkymän puute. Yritykset tekevät päätöksiä toiminnoistaan monen vuoden perspektiivillä.

Suomi on jäämässä tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa vakavasti jälkeen kilpailijamaista sekä tutkimuksen tasossa että TKI-rahoituksen tasossa ja pitkäjänteisyydessä. Yrityksille kohdistetuissa T&K-avustuksissa Suomi on OECD-maiden häntäpäässä.

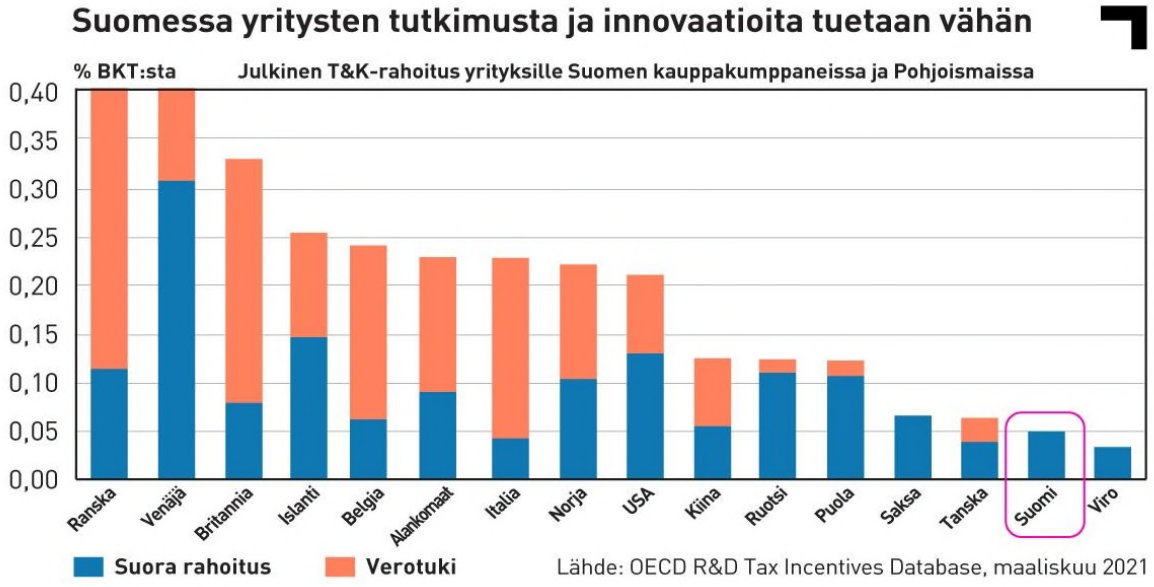

Yhteiskunnassa vallitsee laaja tuki sille, että TKI-rahoitus nostetaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Selvitysten mukaan tavoite edellyttää, että julkista TKI-rahoitusta lisättäisiin vuosittain 150—200 miljoonalla eurolla.

T&K-rahoitus jää talousarvioesityksen myötä entistä pahemmin jälkeen neljän prosentin tavoiteurasta, vaikka tutkimusrahoitukseen kaavailtuja leikkauksia pienennettiinkin ensi vuoden osalta.

Myös esillä ollut laaja T&K-verovähennys olisi kannustanut yrityksiä tekemään nopeammin digivihreitä uudistuksia. Nyt esitettävä ostotutkimusta koskevan verovähennyksen suurentaminen on hyvä, mutta jää vaikutukseltaan pieneksi.

Digitalisaatio

Vastaperustetun digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon ministeriryhmän (DDH) toiminnan resursointi tulee turvata, jotta se pystyy tekemään selvityksiä, järjestämään toimivan yhteistyön sidosryhmien kanssa ja edistämään nopeaa digitalisaatiokehitystä. DDH:lla on merkittävä asema EU-yhteistyössä mm. digitaalisen vuosikymmenen ja digitaalisen kompassin kansallisen osuuden suunnittelussa.

TEMin käynnistämä hanke *Yritysten digitalous* on infrastruktuurihanke, jonka ripeäksi eteenpäinviemiseksi pitkäjänteinen rahoitus on varmistettava.

Kehittyvään valmistukseen (ml. uudet digitaaliset teknologiat kuten tekoäly ja digikaksoset) on varattava budjetissa rahoitusta Business Finlandin t&k-tukena, mutta myös aiheeseen

liittyvään tutkimukseen sekä erityisesti pk-yritysten digitalisaatioita edistäviin erityistoimiin, kuten yhteiskehitysympäristöihin.

Mikroelektroniikka ja puolijohdeteollisuus tulee Euroopassa olemaan erityinen kehittämisen kohde (vrt. European Chips Act). Suomen puolijohdeteollisuuden ekosysteemiin kuuluvat yritykset ovat omilla erityisalueillaan huippua. Kiinnittyminen eurooppalaisen kehityksen kautta tukevoituviin arvoketjuihin on tärkeää, mutta esim. IPCEI-hankkeisiin allokoitu julkinen tuki auttamattoman pieni.

Yrittäjyys

Esityksessä oli runsaasti hyviä ehdotuksia pk-yritysten kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseksi. Kuitenkin resurssien painotus eri instrumenttien välillä jättää toivomisen varaa (esim. momentti 51).

Yrityksille hyödyllisintä on suorat, kilpailukykyä edistävät tukimuodot kuten tki-tuet, -lainat ja -verovähennykset, sekä taloudelliset tuet kuten vientiluotot. Viennissä olisi syytä tukea jo vientiä harjoittavia, kilpailukykynsä markkinoilla todistaneita yrityksiä laajentamaan uusille markkinoille ja edelleen t&k-toiminnalla parantamaan kilpailukykyä. Tämä voisi tapahtua yhteistyössä pienempien yritysten kanssa.

Mikro- ja pienten yritysten osallistumista vientiin voidaan kehittää esimerkiksi pk-yritysten verkostoitumista edistämällä. Suuremmat pk-yritykset (mittelstand) voivat toimia pienempien yritysten myyntikanavana olemassaoleville asiakkaille. Tämä edistäisi myös useamman suomalaisen pk-yrityksen kasvua teollisiksi mittelstand-yrityksiksi.

Yrityksiä ei tule asettaa perusteetta eriarvoiseen asemaan sijainnin perusteella, esimerkiksi investointituet tulisi olla yhtä lailla saatavilla paikasta riippumatta. Kansainvälisessä markkinassa kilpailevien suomalaisten yritysten tulee olla samalla viivalla keskenään.

Työvoiman maahanmuuton edistämiseksi ehdotetaan TE-toimistojen ja Business Finlandin toimintamenoihin sekä digitalisaation kehittämiseen n. 2,7 milj. euron lisämäärärahaa Work in Finland -tukirakenteen perustamiseksi. Panostukset ovat tervetulleita, mutta niiden vaikuttava käyttö edellyttää tiivistä yhteistyötä hallinnonalojen kesken sekä kokonaisnäkemystä, miten nämä digitalisaatiohankkeet linkittyvät muihin hallinnonalojen vastaaviin kehittämishankkeisiin. Talousarviossa ehdotettu 8,5 milj. kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen on tärkeä osaajien veto- ja pitovoiman lisäämiseksi sekä jo maassa olevien kv-taustaisten työelämäpolun ja yhteiskuntaan osallistumisen lisäämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

On myönteistä, että hallitus teki loppuvuodesta 2020 ratkaisut ns. työttömyysputken poistamiseksi ja asian valmistelu etenee. Muun sosiaaliturvan osalta kannustinloukut ovat edelleen iso rakenteellista työttömyyttä ylläpitävä tekijä. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan työllisyyttä edistävää muutosta on valmisteltu jo vuodesta 2019 lähtien, mutta päätöksiä on jatkuvasti lykätty eteenpäin. Nämä päätökset olisivat välttämättömiä, jotta julkista taloutta saadaan tasapainotettua. Sosiaaliturvan kannustinten puuttumisella on oma roolinsa myös työllisyyden kohtaanto-ongelman taustalla.

Hiilineutraali kiertotalous

Kiertotalouden nostaminen yhdeksi ympäristöministeriön hallinnonalan strategiseksi painopisteeksi on tervetullutta. Kiertotalouden vauhdittamiseksi on tehtävä vaikuttavia, aidosti kiertotaloutta edistäviä toimia.

Kuten talousarvioesityksessäkin todetaan, halutaan kiertotaloudesta rakentaa Suomen talouden perustaa. Teknologiateollisuus ry pitää tavoitetta kannatettavana, mutta muistuttaa, että toteuttamiseen tulisi varata riittävät resurssit.

Talousarvioesityksessä ympäristöministeriön hallinonalan hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämiseen suunnatuista määrärahoista on tarkoitus toteuttaa niin 2021 päivitetyn ilmastolain tavoitteita, edistää irtautumista fossiilisesta energiasta, tehostaa jätealan lainsäädännön toimeenpanoa, edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä, toteuttaa ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa, tuulivoimarakentamisen ohjaamista optimaalisille paikoille kuin toteuttaa kiertotalousohjelman, jätesuunnitelman sekä muovitiekartan toimenpiteitä.

Kaikilla edellä mainituilla on roolinsa kiertotalouden edistämisessä. Teknologiateollisuus ry haluaa kuitenkin huomauttaa, että kyse on suurista kokonaisuuksista ja tämä tulisi näkyä riittävästi myös varatuissa määrärahoissa.

Kiertotalouden edistämiseen on varattu pysyvästi vuosittain 1 Me. Tämän lisäksi hallituksen esityksessä kiertotaloudelle osoitettaisiin 3,5 Me vuodelle 2022. Tämä ei vastaa ympäristöministeriön esittämää tarvetta. Myös Teknologiateollisuus ry:n huolena on, saadaanko hallituksen esityksen mukaisilla määrärahoilla aidosti edistettyä kiertotaloutta toivotulla tavalla.

Teknologiateollisuus ry tekee osansa tavoitteen toteuttamiseksi ja tulee julkistamaan toimialan kiertotaloustiekartan, jossa kuvataan teknologiateollisuuden tarjoamat mahdollisuudet, ratkaisut ja keinot hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan rakentamisessa.

Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Hallituksen tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan tulee nojata kolmeen pilariin, jotka ovat (vuoden 2021 loppuun mennessä päivitettävä) kansallinen TKI-tiekartta, korkeakoulutus ja tutkimus 2030-visio, sekä parlamentaarisen T&K-työryhmän (vuoden 2021 lopussa valmistuva) linjaus.

Vuosien 2022 - 2024 aikana TKI-toiminnan julkisen rahoituksen kasvattamiseen käytetään Suomen kestävän kasvun ohjelman rahoitusta, mutta se ei tule riittämään sen paremmin TKI-tiekartan kuin visionkaan toteutumiseen. TKI-tiekartan toteutukselle tulee sopia askelmerkit T&K-työryhmässä, ja rahoituksen tulee näkyä jo vuoden 2023 pysyvässä budjettikehyksessä.

TKI-toiminnan vahvistaminen ja tutkimuksen tasonnosto ovat tärkeimmät keinot Suomen tulevan hyvinvoinnin varmistamiseksi. Tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) toimintaa tulee sen vuoksi vahvistaa voimakkaasti, jotta tarvittavat uudistukset Suomen tutkimus- ja innovaatiokentällä saadaan tehtyä.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Aluekehitysrahoitusta jaetaan 1,5 miljardia vuosina 2021-2027. EU-rahoituskehyskausi ohjaa aluekehitysrahoitusta, mutta kansallisella päätöksenteolla on huomattava rooli aluekehitysrahoituksen jakamisessa.

Teknologiateollisuus ry näkee tärkeänä, että kansalliset päätökset tukevat tasapuolisen toimintaympäristön kehittymistä, eivätkä eriarvoista yritysten toimintaympäristöä keinotekoisesti tekohengittämällä. Aluekehityksessä on huomioitava tukien kohdentaminen kansantaloudellisesti järkevällä tavalla ja huomiota on laitettava aiempaa enemmän vahvuuksien vahvistamiseen heikkouksien lääkitsemisen sijaan. Myös alueiden sisäiset erot olisi syytä huomioida aluerahoituksen jakoperusteissa aiempaa paremmin. Teknologiateollisuus ry pitää kannatettavana elinkeinoelämän aiempaakin tiiviimpää osallistumista aluekehityspanosten suunnitteluun.

Kestävä kehitys

Uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi ehdotetaan esityksessä yhteensä noin 1,3 mrd. euroa, joka on likimain sama taso kuin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa. Vähähiilisyyttä edistävään TKI-toiminnan tukemiseen ehdotetaan Business Finlandille 572,5 milj. euron valtuutta, jossa on EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanosta tulevaa lisäystä 236,1 milj. euroa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon nähden. Vastaavasti energiatuen valtuudeksi ehdotetaan 546 milj. euroa, jossa on lisäystä 386 milj. euroa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon nähden. Lisäys aiheutuu niinikään EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksen ehdotetusta kohdistumisesta investointeihin energiainfrastruktuureihin, uuteen energiateknologiaan, vähähiiliseen vetyyn sekä teollisuuden sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen. Uusiutuvan energian tuotantotukeen ehdotetaan 310 milj. euroa, jossa on kasvua 27 milj. euroa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäys johtuu mm. tuulivoimatuotantomäärän päivityksestä.

Teknologiateollisuus pitää elpymispaketin kautta tulevia rahoitusmahdollisuuksia merkittävinä vähähiilisyyden ja kestävän kehityksen kannalta. Muistutamme kuitenkin siitä, että Suomen hiilineutraaliustavoitteen ja kaksoissiirtymän edellyttämät investoinnit teollisuudessa ovat useita kymmeniä miljardeja tulevan vuosikymmenen kuluessa. Uusien teknologioiden kehittämisen, käyttöönoton ja käytön laajentamisen varmistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että yritysten jatkuvaa, elvytysrahoituksesta riippumatonta TKI-rahoitusta vahvistetaan pitkäjänteisesti ja että energiatuen määräraha varmistetaan vähintään 60 milj. euron tasolle ensi kevään kehysriihessä.

Budjettiriihessä vahvistetut energiaverotuksen muutosehdotukset ovat kannatettavia. Teknologiateollisuus ry kannattaa budjettiin kirjattuja linjauksia siirtää lämpöä hyötykäyttöön tuottavat pienemmätkin konesalit, lämpöpumput ja sähkökattilat alempaan sähköveroluokkaan II. Energiaverotus vaikuttaa suoraan energian hintaan, joten se määrittää osaltaan myös suomalaisen teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä. Päätös siirtää 0,5 megawatin konesalit alempaan sähköveroluokkaan, mikäli ne täyttävät energiatehokkuus- ja energian hyödyntämiskriteerit, on vähähiilisyyttä edistävä keino parantaa Suomen kilpailukykyä. Muita tällaisia linjauksia ovat kierrätysteollisuuden siirtäminen teollisuuden alempaan sähköveroluokkaan sekä vähäpäästöisen liikenteen vauhdittaminen veronkevennyksin.

Teknologiateollisuus tukee siirtymistä liikenteen fossiilittomuuteen tukemalla siirtymää vähä- ja nollapäästöisen liikenteen käyttöön.

Kaivosveron valmistelussa tulee huomioida kaivoksiin liittyvän lainsäädännön kokonaisuus, johon kuuluvat myös uusi kaivoslaki, luvitus, maankäyttö- ja rakennuslaki sekä luonnonsuojelulaki. Kaivokset tuottavat Suomen ja Euroopan omavaraisuuden näkökulmasta kriittisiä mineraaleja ja metalleja, esimerkiksi liikenteen sähköistämiseen tarvittavien akkujen kriittisiä materiaaleja ja muita vähähiiliratkaisujen raaka-aineita. Kaivosvero heikentää Suomen akkuklusterin yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Lainsäädännön kokonaisuus on luotava sellaiseksi, ettei se tuhoa kaivosteollisuuden toimintaedellytyksiä Suomessa.

Kunnioittavasti
Teknologiateollisuus ry
Matti Mannonen, johtaja, Uudistuva teollisuus
puh. 040 544 7047
etunimi.sukunimi@teknologiateollisuus.fi